

АЛКЕНДЕР – ҚАНЫПАҒАН
КӨМІРСУТЕКТЕР.
АЛЫНУЫ, ХИМИЯЛЫҚ
ҚАСИЕТТЕРІ ЖӘНЕ
ҚОЛДАНЫЛУЫ.

АЛКЕНДЕРДІ АЛУ ТӘСІЛДЕРІ

```
graph TD; A[АЛКЕНДЕРДІ АЛУ ТӘСІЛДЕРІ] --> B[ӨНЕРКӘСІПТЕ]; A --> C[ЗЕРТХАНАДА]; B --> D[АЛКАНДАР КРЕКИНГІ]; B --> E[АЛКАНДАРДЫ ДЕГИДРИЛЕУ]; C --> F[СПИРТТЕР ДЕГИДРАТАЦИЯСЫ]; C --> G[ДЕГАЛОГЕНДЕУ]; C --> H[ДЕГИДРО-ГАЛОГЕНДЕУ];
```

ӨНЕРКӘСІПТЕ

АЛКАНДАР
КРЕКИНГІ

АЛКАНДАРДЫ
ДЕГИДРИЛЕУ

ЗЕРТХАНАДА

СПИРТТЕР
ДЕГИДРАТАЦИЯСЫ

ДЕГАЛОГЕНДЕУ

ДЕГИДРО-
ГАЛОГЕНДЕУ

ӨНЕРКӘСІПТЕ АЛЫНУ ЖОЛДАРЫ

АЛКАНДАР КРЕКИНГІ

ҰЗЫН КӨМІРТЕК
ТІЗБЕКТІ

КІШІ КӨМІРТЕК
ТІЗБЕКТІ

МЫСАЛ:

$t=400-700\text{C}$

ӨНЕРКӘСІПТЕ АЛЫНУ ЖОЛДАРЫ

АЛКАНДЫ ДЕГИДРЛЕУ

МЫСАЛ:

Ni, t=500C

этан

этен
(этилен)

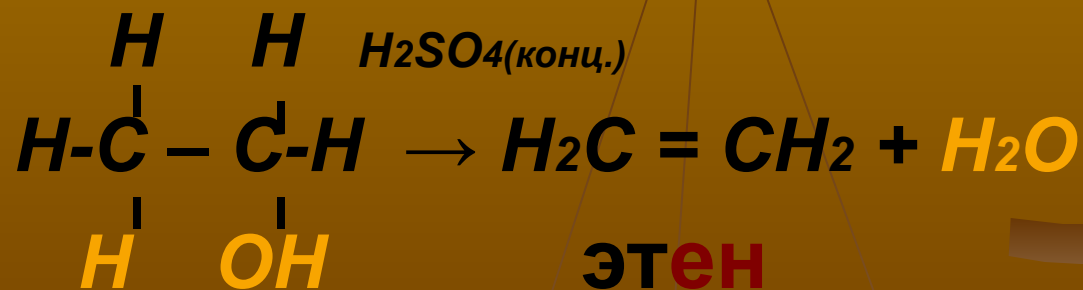
ЗЕРТХАНАДА АЛУ ЖОЛДАРЫ

СПИРТТЕРДІҢ ДЕГИДРАТАЦИЯСЫ

МЫСАЛ:

$t \geq 140\text{C}$,

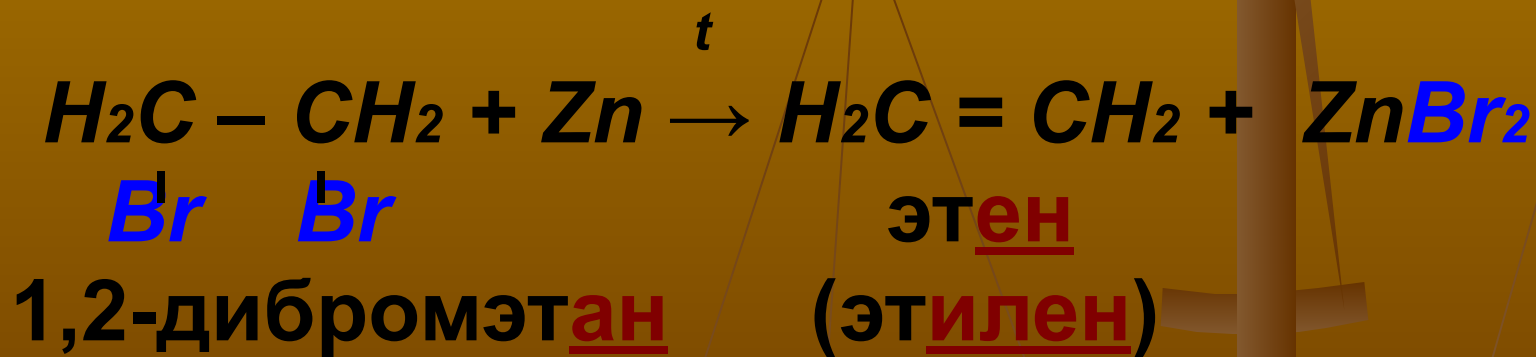

ЭТЕН
(ЭТИЛЕН)

ЗЕРТХАНАДА АЛУ ЖОЛДАРЫ

ДЕГАЛОГЕНДЕУ

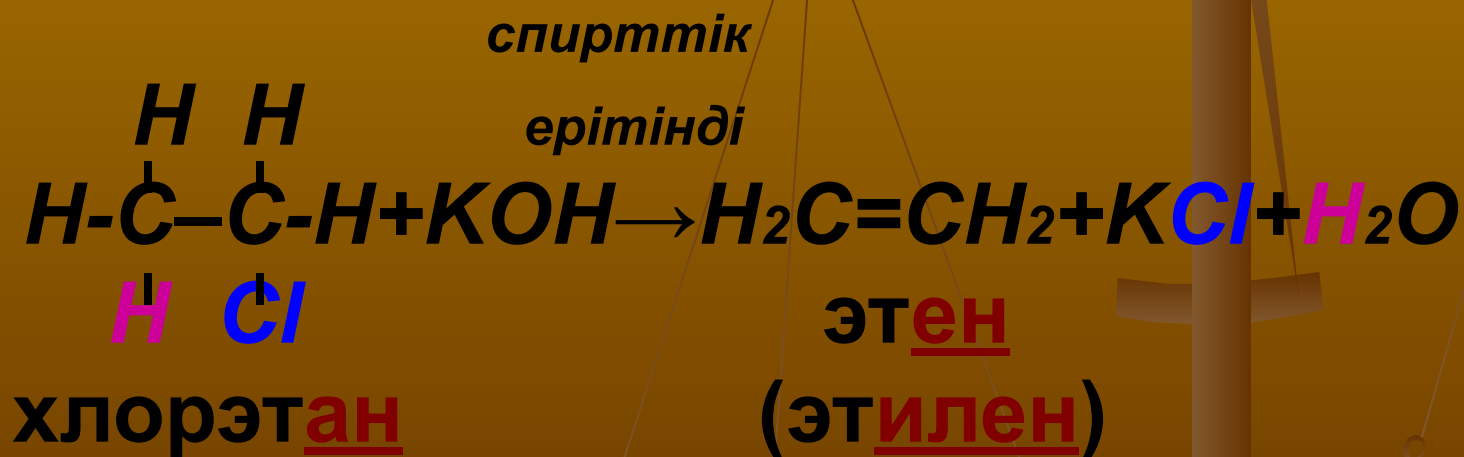
МЫСАЛ:

ЗЕРТХАНАДА АЛУ ЖОЛДАРЫ

ДЕГИДРОГАЛОГЕНДЕУ

МЫСАЛ:

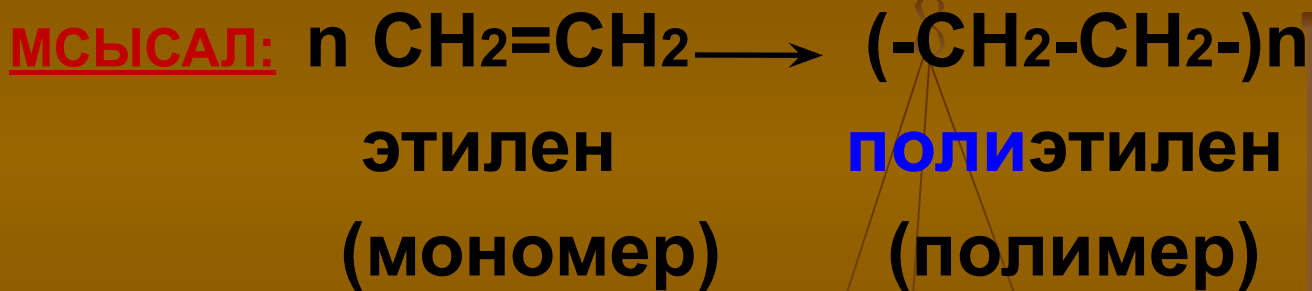
СХЕМЫ РЕАКЦИИ ПРИСОЕДИНЕНИЯ

АЛКЕН	РЕАГЕНТ		ӨНІМ	РЕАКЦИЯ ТИПІ	Реакция және оның өнімдерін қолдану
$\begin{array}{c} \text{H} \quad \text{H} \\ \quad \\ \text{H}-\text{C}=\text{C}-\text{H} \end{array}$	+ H ₂	→	$\begin{array}{c} \text{H} \quad \text{H} \\ \quad \\ \text{H}-\text{C}-\text{C}-\text{H} \\ \quad \\ ? \quad ? \end{array}$	ГИДРЛЕУ (ТОТЫҚСЫЗДАНУ)	Практикалық маңыздылығы жоқ
$\begin{array}{c} \text{H} \quad \text{H} \\ \quad \\ \text{H}-\text{C}=\text{C}-\text{H} \end{array}$	+ Br ₂	→	$\begin{array}{c} \text{H} \quad \text{H} \\ \quad \\ \text{H}-\text{C}-\text{C}-\text{H} \\ \quad \\ ? \quad ? \end{array}$	ГАЛОГЕНДЕУ (БРОМДАУ)	ҚАНЫҚПАҒА ҚОСЫЛЫСТАРДЫ АНЫҚТАУДА (БРОМ СУЫНЫҢ ТҮССІЗДЕНУІ). ЕРІТКІШ АЛУДА.
$\begin{array}{c} \text{H} \quad \text{H} \\ \quad \\ \text{H}-\text{C}=\text{C}-\text{H} \end{array}$	+ HCl	→	$\begin{array}{c} \text{H} \quad \text{H} \\ \quad \\ \text{H}-\text{C}-\text{C}-\text{H} \\ \quad \\ ? \quad ? \end{array}$	ГИДРОГАЛОГЕНДЕУ (ГИДРОХЛОРЛАУ)	АНАСТЕЗИЯДА ҚОЛДАНУ ҮШІН ХЛОРЭТАНДЫ АЛУДА, А/Ш ХАРАРСЫЗДАНДЫРУДА, ЕРІТКІШ РЕТІНДЕ ҚОЛДАНЫЛАДЫ.
$\begin{array}{c} \text{H} \quad \text{H} \\ \quad \\ \text{H}-\text{C}=\text{C}-\text{H} \end{array}$	+ H ₂ O	→	$\begin{array}{c} \text{H} \quad \text{H} \\ \quad \\ \text{H}-\text{C}-\text{C}-\text{H} \\ \quad \\ ? \quad ? \end{array}$	ГИДРАТАЦИЯ	ЭТИЛ СПИРТІН АЛУДА (МЕДИЦИНАДА ЕРІТКІШ, СИНТЕТИКАЛЫҚ КАУЧУК ӨНДІРУДЕ).

ПОЛИМЕРИЗАЦИЯ РЕАКЦИЯСЫ

Бірдей молекулалардың үлкен молекулалы заттарға қосылу процесі.

n – полимеризация дәрежесі, жақша ішіндегі буындардың санын көрсетеді.

$-\text{CH}_2-\text{CH}_2-$ структурлық буын

ТОТЫҒУ РЕАКЦИЯСЫ

АЛКЕНДЕРДІҢ ЖАНУЫ

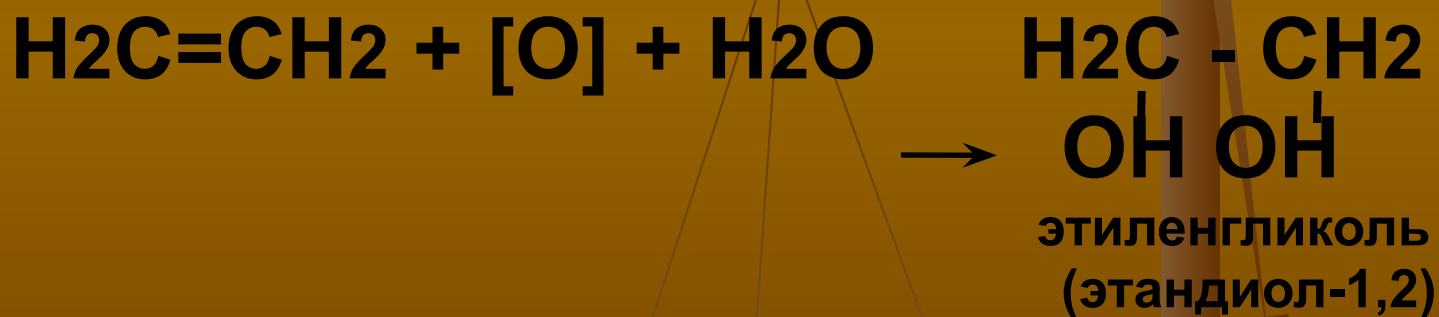
МЫСАЛ:

ТОТЫҒУ РЕАКЦИЯСЫ

ЖҰМСАҚ ТОТЫҒУ – калий перманганатының ерітіндісімен әрекеттесуі

(Е.Е.Вагнер реакциясы)

! Қанықпаған көмірсутектердің қысқа байланысқа сапалық реакциясы.

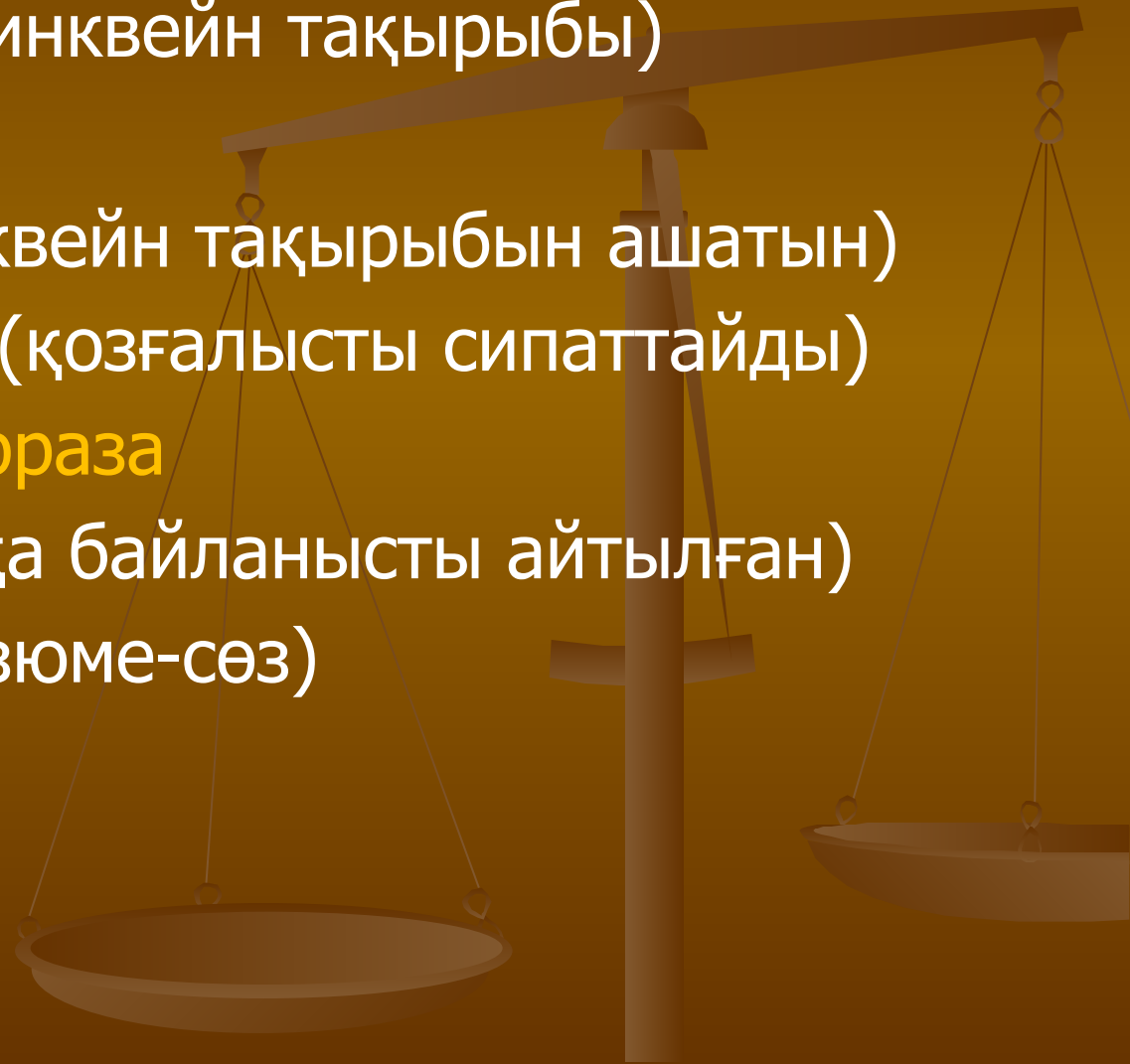
Этиленнің қолданылуы

Қасиеті	Қолданылуы	Мысал
1. Полимеризация	полиэтилена, пластмасс өндірісі	
2. Галогендеу	Еріткіштер алу	
3. Гидрогалогендеу	А/ш зарарсыздандырғыштар, анестезия үшін, еріткіштер алуда	

Қасиеті	Қолданылуы	Мысал
4. Гидратация	Этил спиртіналу, еріткіш ретінде қолданылады, медицинада анти-септик, синтетикалық каучук алуда	
5. $KMnO_4$ Ерітіндісімен тотығуы	Антифриз, тезегіш сұйықтық алуда, пластмасса өндіруде	
6. Этиленнің ерекше қасиеті:	Этилен жемістердің пісуін тездетеді	

СИНКВЕЙН

- 1 жол – зат есім (синквейн тақырыбы)
- 2 жол – екі сын есім
(синквейн тақырыбын ашатын)
- 3 жол – үш үстеу (қозғалысты сипаттайды)
- 4 жол – сөйлем н\е фраза
(тақырыпқа байланысты айтылған)
- 5 жол – синоним (резюме-сөз)

-
1. Этилен
  2. Қанықпаған, активті
  3. Жанады, түссізденеді, қосылады
  4. Этилен – қанықпаған көмірсутектер өкілі
  5. Алкен